

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تداوم زندگی مشترک

بر اساس تعالیم اسلامی

دکتر محسن پور محمد

1401/6/29

مقدمه

- کانون خانواده در اسلام مهم است و زن و شوهر و فرزندان یک واحد حقیقی را تشکیل می دهند.
- به همین دلیل در قرآن کریم از شقاق بین خانواده سخن به میان آمده است: می آید:
- «وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا ۖ فَارْكَبُوا مِنْهُمَا شُرَكَاءَ ۚ فَالَّذِينَ تَزَوَّجْتُمْ مِنْهُمْ أَيُّهَا النَّبِيُّ لَكُمْ كِتَابٌ ۖ وَتَرَى الْمُتَزَوِّجِينَ مِنْكُمْ يُبْتَلَوْنَ بِهِ ۖ فَتَعْلَمُونَ أَنَّ هَذَا صِدْقٌ ۚ وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا يُفْعَلُ ۚ»
- کلمه «شِقَاق» در جایی به کار می رود که یک چیز باشد که قابلیت شقه شقه شدن را دارد.
- پس خانواده یک واحد حقیقی است.

خدای متعال در آیه 7 سوره مبارکه احزاب می فرماید:

- براساس آیه 7 سوره مبارکه احزاب برنامه الهی برای پایداری و تحکیم خانواده هم توسط انبیاء الهی ارایه شده است:
- «وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا لِيَسْئَلَ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا»
- مانند همه امور دیگر؛ برای حفظ و تحکیم خانواده نیز باید به یک سلسله اصولی پایبند بود و از یک سلسله امور پرهیز کرد.
- در ادامه مباحث را در دو بخش
  - اصول ایجابی تحکیم خانواده که باید بدان ملتزم بود
  - و اصول سلبی و برهم زننده تحکیم خانواده که باید از آنها پرهیز کرد؛
  - تقدیم می کنم:

اصول ايجابى

1- اصل تعقل

- امام کاظم علیه السلام : إِنَّ اللَّهَ عَلَى النَّاسِ حُجَّتَيْنِ: حُجَّةٌ ظَاهِرَةٌ، وَ حُجَّةٌ بَاطِنَةٌ، فَأَمَّا الظَّاهِرَةُ فَالرُّسُلُ وَ الْأَنْبِيَاءُ وَ الْأَئِمَّةُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، وَ أَمَّا الْبَاطِنَةُ فَالْعُقُولُ . الكافي : 1/16/12.
- - عقل معانی متعددی دارد در اینجا قوه درک خوب بد ، درست غلط...
- - همه خود را عاقل می دانند، همه کس را عقل به کمال نماید فرزند به جمال
- - گر بساط عقل از بسیط زمین منعدم گردد به خود کس گمان نبرد که من نادانم!!
- - پس هیچ کس معذور نیست؛ افلا تعقلون؟ افلا تتدبرون؟ چرا آینده نگر نیستید
- - پس هر اقدامی می کنیم عاقبت سنجی بکنیم.

2- اصل تدین و دینداری:

- دین دار ظلم نمی کند ؛ زور نمی گوید، تجاوز به حق و حقوق دیگری نمی کند، خیانت نمی کند:
- « قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَ يَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَ لَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَ لَا يَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ... وَ لَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَ ثُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعاً أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ؛» 31 سوره نور
- امیرمؤمنان(ع) می فرماید: «مَنْ أَطْلَقَ نَظْرَهُ أَتَعَبَ خَاطِرُهُ مَنْ تَتَابَعَتْ لِحَظَاتُهُ دَامَتْ حَسْرَاتُهُ؛ هر که دیده خود را رها سازد، آسایش خود را سلب کرده است».
- از پیامبر بزرگوار(ص) نیز نقل شده است که فرمودند: «النَّظَرُ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سِهَامِ ابْلِيسَ فَمَنْ تَرَكَهَا خَوْفاً مِنَ اللَّهِ أَعْطَاهُ إِيْمَاناً يَجِدُ حَلَاوَتَهُ فِي قَلْبِهِ؛ نگاه به نامحرم، تیری است زهرآگین از تیرهای ابلیس؛ پس هر که به جهت ترس از خدا، از آن چشم بپوشد؛ خداوند ایمانی به او عنایت می کند که شیرینی آن را در قلب خود احساس کند».

3- اصل اعتقاد به اعجاز «زوجیت»:

- باور با اینکه «من» بخشی و نیمی از یک حقیقت هستم و نیم دیگر همسر است و بدون آن نیم این نیم ناقص است و برعکس! :
- «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ» 21 روم

4- اصل مکمل هم بودن:

• هُنَّ لِبَاسٌ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ ^{قُلْ}

5- اصل نکاح و لذت بردن با هم از زندگی:

- «النِّكَاحُ سُنَّتِي فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي»
- النکاح سنت رسول خداست و نه تزویج!! یعنی نزدیکی دو جسم که از قبل پیامبر اکرم ص بود، در تمامی ادیان ازدواج وجود دارد؛ لیکن نکاح تنها در اسلام می‌باشد.
- بنابه گفته فقها، در اسلام لفظی به نام نکاح داریم که پیامبر (ص) فرمود سنت من است.
- ازدواج به معنی جمع شدن مونث و مذکر است و در حیوانات نیز وجود دارد؛ ولی آنچه اسلام برای ما به ارمغان آورده است و بهترین سوغات برای جهان بشریت می‌باشد، نکاح است. معنا و ماهیت نکاح این می‌باشد که شخص با انسان ازدواج می‌کند که هم نوع، هم کفو و هم دین او می‌باشد و کمبودی نخواهد داشت. زندگی عسل وار ؛
- شیرین مثل عسل ؛ ماه عسل بود ، یک روز زندگی در دنیا روز (عمر) عسل!
- پس زن و مرد باید زندگی شیرینی برای هم فراهم کنند!!

6- اصل مشاوره:

- وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ؛ الشورى: 38
- پیامبر صلی الله علیه و آله: المُشَاوَرَةُ حِصْنٌ مِنَ النَّدَامَةِ وَ أَمْنٌ مِنَ الْمَلَامَةِ ؛ مشورت دژي در مقابل پشیماني و مایه ایمنی از سرزنش است / نثر الدر، ج ۱، ص 183
- امام علي عليه السلام: شاور قَبْلَ أَنْ تَعَزِمَ وَ فَكِّرْ قَبْلَ أَنْ تُقَدِّمَ پيش از تصميم گيري، مشورت کن و پيش از عمل بينديش / غرر الحكم و درر الكلم، ح 5754
- امام علي عليه السلام: لَا مُظَاهَرَةَ أَوْثَقُ مِنَ الْمُشَاوَرَةِ؛ هيچ پشتيباني اطمینان بخش تر از مشورت نیست؛ غرر الحكم و درر الكلم، ح 10694

7- اصل مودت و محبت:

- وَ مِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَ جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ؛

8- اصل نگرش مثبت:

- نگاه مثبت به مشکلات: برخی مشکلات زندگی، به خاطر کم‌کاری و بی‌مسئولیتی است که توجیه شرعی و عقلی ندارد؛ اما برخی مسائل، ناشی از کوتاهی زن یا مرد نیست؛ بلکه هر کدام تلاش خود را می‌کنند، اما با این حال برخی مشکلات و گرفتاری‌ها در زندگی وجود دارد. نداشتن مشکل در زندگی دنیوی، چه بسا معنا ندارد؛ مهم نوع نگاه ما به مشکلات است. قرآن نگاه درستی به ما می‌دهد و می‌فرماید:
- «عَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئاً وَ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَ عَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئاً وَ هُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَ اللَّهُ يَعْلَمُ وَ أَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ» ؛
- و نیز : «فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئاً وَ يَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْراً كَثِيراً»

9- ایثار و گذشت:

• «وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى..»

10- اصل قدردانی و تشکر:

- امیرالمؤمنین(ص) فرمودند:
- «الْكَرِيمُ يَشْكُرُ الْقَلِيلَ؛ انسان بزرگوار، از تلاش اندک نیز تشکر می‌کند».
- امام سجاد(ص) نیز فرمودند: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ... وَ تَرَكِ الشُّكْرَ لِمَنْ اصْطَنَعَ الْعَارِفَةَ عِنْدَنَا؛ خداوندا به تو پناه می‌برم... از اینکه کسی کار خوبی در حق من انجام دهد و من از او تشکر نکنم».

11- اصل تعاون و همکاری و نه تعاند و دشمنی

- « وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ 2 مائده»

12- اصل تناسب حق و مسئولیت:

«وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ قُلْ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ»

قبل از اسلام زن به صورت کالا در اختیار مرد بود و حق مالکیت نداشت و حتی پس از وفات همسر مانند سایر اموال دیگر به وارثان تعلق می گرفت و از کلیه حقوق محروم بود.

قرآن کریم بر خلاف دوران جاهلیت که هیچگونه حق کار و دستمزدی برای زن قائل نبودند، اعلام می کند که زنان مانند مردان، مالک بهره کار و زحمت خودشان هستند.

«برای مردان از آنچه به اختیار کسب کرده اند، بهره ای است و برای زنان نیز از آنچه به اختیار کسب کرده اند، بهره ای است.»

و در جای دیگر می فرماید: «و اگر برای شما بچه شیر می دهند، مزدشان را به ایشان بدهید.»

به این بیان که امر به پرداخت دستمزد شیر به زنان، افزون بر اصل مالکیت زن بر آن مال، بر استقلال وی در اداره آن نیز دلالت دارد.

از نظر قرآن زن در دست رنج و تصرف در آن استقلال کامل داشته و بی اینکه به مانعی برخورد کند یا تحت ولایت و قیومیت مرد برود، آزادی اراده و عمل را دارد. ولی مردان باید انصاف و عدالت را در اموال خود با زنان رعایت کنند:

توضیحی در سهم زن و مرد در مالکیت و مصرف

- تفسیر علامه طباطبایی از اینکه سهم مرد دو برابر زن است :
- «اسلام تمامی اموال و ثروت موجود در زمین را قسمت کرده است. یک سوم و دو سوم.
- سهم زنان در مالکیت یک سوم است لذا باید یک سوم ثروت دنیا در اختیار بانوان باشد و مردان دو سوم آن را.
- اما در مصرف : چون اسلام مصارف زنان را به عهده مرد گذاشته و دستور داده در همه امور راه عادلانه و میانه را طی کنند. این دستور اقتضا می کند که مردان در مصرف، تساوی بین خود و زنان را رعایت کنند. پس علاوه بر یک سوم اختصاصی، نصف این دوسوم هم سهم زنان می شود.
- در نتیجه زنان در یک سوم مال دنیا مستقل هستند و بدون دخالت مرد تصرف می کنند و در یک سوم دیگر طبق نظر مرد تصرف می کنند. پس زن در دو سوم مال دنیا تصرف می کند و مرد در یک سوم آن. . نساء، ۳۲.. طلاق، ۶. زن در اسلام، ص ۱۴۷.

13- صلہ رحم

14- واقع بینى

15- انصاف

16- وجدان

17- قانون

اصول سلبی

• اصولی که باید حتما از آنها پرهیز کرد:

1. تحکم
2. تبرج و خودنمایی
3. سهم خواهی
4. تعصب
5. لجاجت
6. خیانت
7. حماقت

اَللّٰهُمَّ صَلِّ[ۛ]
عَلٰى مُحَمَّدٍ[۝] وَّ
اٰلِ مُحَمَّدٍ[۝]